

PAPER DETAILS

TITLE: BİR LİDER OLARAK ATATÜRK VE EĞİTİM BAKIŞI

AUTHORS: Rıdvan KÜÇÜKALP

PAGES: 211-222

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31534>

BİR LİDER OLARAK ATATÜRK VE EĞİTİME BAKIŞI

ATATURK AS A LEADER AND HIS VIEW OF EDUCATION

Rıdvan KÜÇÜKALİ*

Özet

Günümüz insanının ve toplumlarının en önemli problemi onların kendilerine örnek alabilecekleri ve toplumları yeni bir yüz yüze taşıyacak liderlerin çıkmayıdır. Bu çalışmada Atatürk'ün liderlik özellikleri ile O'nun eğitime bakışı ve günümüz eğitim sistemi üzerindeki etkileri ele alındı. Böylece günümüz insanına ve toplumlarına örnek bir liderin nasıl olabileceğini ve nasıl bir lideri örnek almaları gerektiği gösterilmeye çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Lider, Eğitim, Yönetici, Öğretmen, Eğitim Yöneticisi

Abstract

The most important problem of contemporary society and people is that there are no leaders whom the people could follow and by whom they could be carried into a new century. This study focuses on the leadership and managership features of Atatürk his view on education also and examines the influence of education on them. The aim of this study is to expose the qualities of a leader and give people clues for how to choose someone as their idol.

Key Words: Leader, Education, Manager, Teacher, Management of Education

Giriş

Bu yüz yılın en önemli problemlerinden birisi ülkeleri yeni yüz yüze taşıyacak önemli ve etkili liderlerin çıkmayıdır. Önemli liderler genelde toplumların bunalımlı dönemlerinde ortaya çıkar. Fakat

* Rıdvan Küçükali, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü Öğretmanı.

toplumların her dönem bu liderlere ihtiyacı vardır. Liderler, bunalımlı dönemlerde ortaya çıkıp sadece savaşlar kazanan kişiler olarak algılanmamalıdır. Onların her dönemde ülkelerini çağın gelişmiş toplumları ile yarışır hale gelmelerini sağlayan kişiler olarak da bilinmeleri gerekmektedir. Böyle liderler sadece kendi toplumlarının tarih sayfalarında yer almaz, aynı zamanda diğer toplumları da etkileyerek içerisinde yaşadıkları döneme isimlerini yazdırırlar. Ülkemizin ve çağımızın en önemli liderlerinden olan Atatürk hem örgütsel, hem de kurumsal liderlik davranışları bakımından birçok ülke tarafından örnek alınmıştır. Özellikle batının yayılmacı eylemlerinin durdurulması, ülkemizin ve diğer ülkelerin bağımsızlık ateşlerinin kıvılcımlanmasında etken olmuştur. Bu özelliğin yanı sıra inkılâp hareketlerindeki ılımlı davranışları ve halkımıza aşıladığı ulusal duygular, ülkemizin ve diğer ülke insanlarını doğu ve batı arasında kalmak gibi bir ikilemden kurtarmıştır.¹

İnsanlar üzerinde istenen etkiyi yaratan bir lider, geçmişle gelecek arasında sağlıklı köprü kurabilen bir kişiliğe sahiptir. Türk dünyasının dünü ile bugününü sosyal ve kültürel dokuyu bozmadan ilişkilendiren, toplumsal dönüşümü gerçekleştiren, toplumu çağdaş medeniyet seviyesine çıkarma konusunda önemli katkıları olan Atatürk, bu dünya içinde yetişmiş önemli liderlerden birisidir.

Bu çalışmada Atatürk'ün liderlik ve yöneticilik özellikleri, Atatürk'ün eğitime bakışı ve eğitim üzerindeki etkileri ele alındı.

Her zaman nasıl lider olunur? Kimden lider olur? Liderle, yönetici arasında nasıl bir fark vardır? Soruları merak konusu olmuştur.

Örgütlerin amaçlarına ulaşmada biçimsel anlamda yöneticiler etkin olduğu gibi, doğal anlamda liderler etkindir. Lider bir amaca doğru insanları peşinden sürükleyen kişidir. Lider davranışlarında toplumsal değerleri ve beklentileri dikkate alırsa demokratik, kendi kararını esas alırsa otokratik lider olarak isimlendirilir.² Atatürk, yeni Türkiye Cumhuriyeti Devletini bir halk devleti, kendisini de bir halk adamı olarak görmüştür.. Çünkü halkçılık milli mücadele ile başlamış ve güçlenmiştir. Bu nedendir ki, batılı yazarlar onun

1 Ziya Bursalıoğlu, Eğitimde Yönetimi Anlamak Sistemi Çözümlemek, Pegem A yayıncılık, Ankara, 2000, s. 79.

2 Zeyyat Sabuncuoğlu, Melek Tüz, Örgütsel Psikoloji, Ezgi Kitabevi Bursa 2001, s. 215

halkçılık ilkesini, demokrasi kavramına eşdeğer bulmuşlardır.³ “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.”⁴ Sözlerinden de anlaşılacağı üzere Atatürk demokratik bir liderdir.

Lider, grup üyesi olan ancak, örgütleme, planlama, ikna etme ve harekete geçirme yetenekleri olan bir kimsedir.⁵ Grup üyeleri tarafından hissedilen ancak açıklığa kavuşmamış olan ortak düşünce ve arzuları benimsenebilir bir amaç biçiminde ortaya koyan ve grup üyelerinin potansiyel güçlerini bu amaç etrafında faaliyete getiren kimsedir.⁶ Liderler iyi bir yönetim kadrosu kuramazlarsa ya çok sıkıntı çeker, ya da başarısız olurlar.⁷ Atatürk de kendisinin seçtiği, kendisine inanan yönetici kadrosu ile ortaya koyduğu ilkeleri, planladığı yenilikleri bu sayede başarıyla topluma benimsetmiştir. Yeniliklerin gerçekleştirilmesinde bürokrasiye güvenen Atatürk, bürokratların eğitimine de büyük önem vermiştir.⁸ Liderliğin etkenleri olarak, liderlik biçimi, üye beklentileri, örgüt iklimi, lider-grup ilişkileri, görev yapısı, liderin güç durumu görülmüştür. Liderliğin biçimi, liderlik etkenlerine de bağlı olarak değişebilir. Liderlik biçimleri devamlı değildir. Her hangi bir liderlik biçimine sahip olan bir lider farklılaşmalara bağlı olarak, sahip olduğu biçiminden bir diğerine geçebilir.⁹

Yönetici, yönetim işini gerçekleştiren, yönetim altındaki bireyler arasında belirli bir amaca yönelmiş etkileşim ve iletişim ortamı oluşturan, geliştiren çalışmalara ve çalışanlara nezaret eden kişidir.¹⁰

Bir yöneticinin temel görevi, örgütteki insan ve madde kaynaklarını en verimli şekilde kullanarak örgütü amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Bu nedenle bir yöneticide yöneltme yeterliliğine ilişkin bazı liderlik özelliklerinin bulunması gerekir. Yöneticiden yönetim süreçlerini örgüte uygulayarak

3 Ziya Bursalıoğlu, Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, Pegem A yayıncılık, Ankara, 1998, s.9.

4 Atatürkçülük, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1998, S. 34.

5 Erol Eren, Yönetim Psikolojisi, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1993 s. 287

6 Erol Eren, Yönetim ve Organizasyon, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1998 s. 390

7 Ziya Bursalıoğlu, (2000), a.g.e. s. 137

8 Ziya Bursalıoğlu, (1998), a.g.e. S. 13.

9 Hüseyin Başar, Eğitim Deneticisi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2000, s. 40

10 İlhami Fındıkçı, Bilgi Toplumunda Yöneticilerde Kendini Geliştirme, Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996, s. 112

örgütün işleyişini sağlaması beklenirken, liderden örgütün işleyişini sağlaması yanı sıra örgüt üyelerini de etkilemesi beklenir.¹¹

Lider ile yönetici arasında farklar şunlardır.¹²

1. Lider uzun vadeli ve ufkun ötesini düşünür. Yönetici ise kısa vadeli ve günlük olayları düşünür.

2. Lider, küresel eğilimleri ve dışsal koşulları düşünür. Yönetici ise örgüt çerçevesinde düşünür.

3. Lider ve yöneticinin, etkilene biçimi ve etki alanı birbirinden farklıdır. Lider bütün toplumları etkilerken, yöneticinin etki alanı örgütün bürokratik sınırları içinde kalmaktadır.

4. Liderin, vizyon, değerler ve motivasyona önem verdiği ve akılcı olmaya çalıştığı vurgulanmaktadır. Yönetici ise planlamaya ve denetime önem vermektedir.

5. Yönetici örgütsel yapı ve süreç içindeki gündelik işlerle uğraşmakta, Lider ise örgütsel yapı ve süreci değiştirmeye çalışmaktadır.

Birçok devlet başkanı hem liderlik, hem de yöneticilik rolünü birleştirerek yürütememiştir. Atatürk her iki rolü birleştirmiş olan ender liderlerden birisidir. Bunun en güzel örneği onun sadece bir komutan olarak kalmaması, sivil hayata geçerek yapmış olduğu inkılâplar ve kurduğu kurumlar ile toplumun gelişmesindeki etkisi gösterilebilir.

Liderlik imajını, toplum ve kültür yaratır. Bu imajın biyolojik boyutunda liderin enerjisi ve direnci, psikolojik boyutunda kişilik öğeleri, felsefi boyutunda değer sistemleri, teknik boyutunda ise bilgi ve becerileri bulunur. Atatürk'te liderlik imajı ve bu imajın biyolojik, psikolojik, felsefi ve teknik boyutunu ele aldığımızda; Atatürk'ün, topluma ve toplumun yarattığı kültüre çok önem verdiğini görmekteyiz. Atatürk'ün Balıkesir de yapmış olduğu konuşmasında toplumun maddi ve manevi değerlerin önemini ve bu değerlerin korunması gerektiğinin önemini vurgulamıştır. Atatürk kendisinin elde ettiği başarılarında, Türk Milletinden aldığı manevi kuvvetin büyük etkisi

11 Hüseyin İzgar, Eğitim Liderliği, Eğitime yeni bakışlar 1, Mikro Yayınları, Ankara, 2002, s. 257-270

12 Gardner. J.W. Nature of leadership. The Jossey-Bass Reader On Educational Leadership, San Francisco: Jossey-Bass 2000, s. 6

olduğunu söylemiştir. "Ben, Samsun'a çıktığım gün elimde maddî hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk Milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevî bir kuvvet vardı. İşte ben bu ulusal kuvvete, bu Türk Milletine güvenerek işe başladım",¹³ ve "Gücümüz tektir, zira bu halkın gücüdür."¹⁴ sözlerinden de anlaşılacağı üzere toplum ve toplumun oluşturduğu maddi ve manevi gücün kendisi üzerindeki etkilerini açıkça dile getirmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini kültür olduğunu belirten Ulu Önder Atatürk'ün bu sözleri ve çalışmaları, topluma ve kültüre verdiği önemin bir ispatıdır.¹⁵

Liderlik imajının biyolojik boyutunu ele aldığımızda Atatürk'ün dirençli bir kişiliğe sahip olduğunu görüyoruz. "Önder olacakların, her ne olursa olsun, son soluklarını verinceye değin, amaç uğrunda özveriyi sürdüreceklerine işin başında karar vermeleri gerekir. Yüreklerinde bu gücü duymayanların işe girişmemeleri daha iyi olur. Çünkü böyle bir durumda hem kendilerini, hem de ulusu aldatmış olurlar."¹⁶ ve "Göreceksin yakında dava, istediğimiz şekilde çözülmüş olacaktır; yeter ki biz işi ciddiyetle ve inanarak takip edelim, bir takım vesveselere kapılarak gevşek davranmayalım"¹⁷ sözlerinden de anlaşılacağı gibi Atatürk inandığı şeylerden vaz geçmeyen dirençli bir kişiliğe sahiptir.

Liderlik imajının psikolojik boyutunu ele aldığımızda Atatürk'ün en önemli kişilik özelliklerinden birisi demokrasiye inanmasıdır. Çünkü o seçme hakkına sahip bir millet yaratmıştır. Arjantinli bir diplomat olan Dr. J. Blanco Villalta "Atatürk'ün, insanlık tarihinin en büyük zafer taklarının altından kazandığı savaşlarla değil, yöneticilerini seçmekte, kendi düşünce ve inançlarını yapmakta tam anlamıyla özgür, çünkü seçim hakkına sahip bir ulus yaratmakla geçtiğini" yazmıştır.¹⁸ Rus Devlet adamı olan Mihail Gorbaçov

13 http://www.cankaya.gov.tr/tr_html/ata.htm.Erişim Tarihi:10.07.2006.

14 Alexandre. Jevakhoff, Kemal Atatürk Batının Yolu, Türkçesi: Zeki Çelikkol, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1998, S.183.

15 Atatürkçülük, (1998), a.g.e. S. 348.

16 M. Kemal. Atatürk, Nutuk, Hazırlayan: Ahmet. Köklügiller, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 1999, S. 23.

17 Adnan. Nur. Baykal, Yöneticiler İçin Yeni Bir Bakış Mustafa Kemal Atatürk'ün Liderlik Sırları, Sistem Yayıncılık, İstanbul,1999, S. 9.

18 Özer. Ozankaya, Dünya Düşünürleri Gözüyle Atatürk ve Cumhuriyeti, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, S. 9.

"Bizler Atatürk'ü her zaman saygı ile anıyoruz. Atatürk'ün ilkeleri sadece kendi ülkesi için değil, dünya politikasında da geçerlidir. O, döneminin çok büyük bir adamıydı. Bu tür insanların fikirleri tarihi aşamaların ve yaşadıkları dönemin sınırlarını her zaman aşmıştır. Bu insanların özelliği geleceği önceden fark etmeleridir"¹⁹ demiştir. Bernard Lewis, Atatürk'ün söylemiş olduğu "Nüfuzumuzun yalnız yarısını çağdaşlaştırmakla çağdaş dünyaya ulaşamayız." sözlerini şu şekilde yorumluyor. Kuşkusuz bununla kadın nüfusun göz ardı edilemeyeceğini anlatmak istiyordu demiştir.²⁰ Konyalı kadınlara hitaben yapmış olduğu konuşmasında kadınların toplum üzerindeki etkilerini ve kadının toplumdaki yeri ve önemini açıkça ortaya koymuştur.²¹ Henry Kissinger, "Diplomasi" adlı kitabında liderliğe ilişkin saptamaları sıralarken halk-lider ilişkisini şöyle değerlendirmektedir: "Halkından çok ileride olan lider etkisiz olacaktır. Büyük lider eğitici olmalıdır, vizyonu ile etrafındakiler arasında köprü görevi görmelidir. Fakat aynı zamanda, halkın kendi seçtiği yolda onu izlemesini mümkün hale getirmek için, gerektiğinde yalnız yürümeyi de göze alabilmelidir." Aynı kitapta Kissinger özellikle şu değerlendirmeleri de yapmaktadır: "Liderlik deneyim ile vizyon arasındaki boşluğu doldurma sanatıdır. Bir liderin rolü; tarihin akışını, olayların yönlerini tahmin etmek ve onları etkilemek için, kendi değerlendirmelerine güvenerek, hareket etmek ve yükü sırtlamaktır. Bunda başarısız olunca krizler katlanarak artar ki, bu da liderin olaylar üzerindeki kontrolünü kaybettiğini söylemenin başka bir yoludur. Bunun için devlet adamlığının göstergesi; taktik kararlar girdabından çıkarak, ülkesinin uzun vadeli gerçek menfaatlerini sezinlemek ve bunu gerçekleştirmek üzere uygun stratejileri yürürlüğe koymaktır."²² Bu da ancak kendini iyi yetiştirmiş bir liderle mümkündür. Aksi halde başarısızlık kaçınılmaz olacaktır. Görüldüğü üzere Atatürk kendi insanın eğitilmesini isteyerek ve Türk toplumunu çağdaş hukuk anlayışı ve yaşam biçimi ile tanıştırmak, Ülkemizin çağdaşlaşma yolunda önemli adımlar atmasını sağlamıştır.

19 Özer. Ozankaya,(2000), a.g. e, S.33.

20 Özer. Ozankaya, Dünya Düşünürleri Gözüyle Atatürk ve Cumhuriyeti, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000,, S.22.

21 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1997, Cilt. I-III, S. 151-156.

22 http://www.tsk.mil.tr/baskalk/konusma_mesaj/2005/sempozyum2005acis.htm, Erişim Tarihi:12.07.2006.

Liderlik imajının felsefi boyutunu ele aldığımızda Atatürk'ün liderlik özelliklerini örgütsel liderlik ve kurumsal liderlik boyutunda ele almak gerekir. Örgüt lideri örgütü, maddesel ve fiziksel bakımdan geliştirir. Hâlbuki kurum lideri, kurumsal değerleri yaratır ve yerleştirir. Kurumlara tarihsellik, kimlik ve dinamizm kazandırır. Etkili lider, kendini ve izleyenlerini hatasız değerlendirir, grubun amaçları ile izleyenlerin gereksinimlerini denkleştirir, ortamın sorunlarını gözünde büyütmeden ve ya küçültmeden çözümlemek gerçeğini bilir.²³ Büyük dönemler arası geçiş koşulları, farklı bir liderlik tipi gerektirir. Kendini geleneksel bağımlılıklardan kurtarması beklenen bir millet, bu bağımlılığı yoneltebileceği, yeni ve sosyal bir simge gereksinimi duyar. Geleneksel güçlerin milli bağımsızlığı korumada uğradığı başarısızlık, bu başarısızlıktan doğan yetki boşluğu, geçmişteki bağımlılığı yeni bir sembole yöneltme duygusu, Atatürk'ün örgütsel bir lider olarak doğmasını destekleyen durumlar yaratmıştır. Bu aşamadaki başarısını izleyen kurumsal liderliği ile ezik kitlelerin yalnızlığını ve çekingenliğini gidermiş ve onların sosyal katılımını sağlamıştır. Atatürk hem örgütsel, hem de kurumsal liderlik davranışları bakımından, birçok ülkelerce örnek alınmıştır.²⁴

Liderlik imajının teknik boyutunu ele aldığımızda Atatürk'ü bilgiye önem veren bir lider olarak görüyoruz. Harbiye ye katıldığı ilk yıllarda hemen hemen her konuda kitap okur, okuduklarını arkadaşları ile tartışır ve halk içine karışarak konuşmalar yapardı. ²⁵Onun bilgiye ve eğitime ne kadar önem verdiğini şu sözlerinde görüyoruz. "Eğitimdir ki, bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı yüksek bir toplum halinde yaşatır, ya da bir milleti esaret ve sefaletle terk eder."²⁶ "Bilgi uygulamaya konunca gerçek bilgi olur ve insanı tecrübe sahibi yapar."²⁷ Çok okuyarak kendini geliştiren Atatürk böylece gelecekte nasıl bir lider olacağının sinyallerini daha o zamandan vermiştir.

Liderler bir toplumun kurulmasında önemli rol oynarlar ama toplumların devamlılığı sahip oldukları eğitimli insanların sayısıyla ölçülür.

23 Ziya Bursalıoğlu, *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Pegem A yayıncılık, Ankara, 1998, s.293-298.

24 Ziya Bursalıoğlu,(1998), a.g.e. , S. 11.

25 Lord Kınross, *Atatürk, Bir Milletin Yeniden Doğuşu*, Türkçesi: Necdet. Sander, Sander Yayınları, İstanbul, 1984,S.43.

26 Adnan. Nur. Baykal, *Yöneticiler İçin Yeni Bir Bakış Mustafa Kemal Atatürk'ün Liderlik Sırları*, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999, S.9.

27 Adnan. Nur. Baykal,(1999), a.g.e, S.14.

Bunun için liderler kendilerinden sonrada kurdukları toplumun yaşamasını istiyorlarsa eğitime ve eğitimiye değer vermek zorundadır. Bu durumun farkında olan Atatürk ilan ettiği Cumhuriyetten sonra en çok önem verdiği inkılâp, eğitim inkılâbıdır. 03.Mart. 1924 tarihinde 430 sayılı Öğretim Birliği (Fevhid-i Tedrisat) yasası çıkarılarak, öğretimde birlik sağlanmış, Cumhuriyet yeni nesillere emanet edilirken. Eğitim de, öğretmenlere emanet edilmiştir. Atatürk, Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş uygarlığa, eğitim seferberliği ve aydın insan yetiştirmekle kavuşacağını bilincindedir. " Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, başarı için en gerçek yol gösterici ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında yol gösterici aramak gaflettir, cahilliktir, doğru yoldan sapmaktır."²⁸, "Öğretmenler; Yeni kuşak, sizin eseriniz olacaktır. Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür kuşaklar istiyor." İfadeleriyle bunu en güzel şekilde vurgulamıştır. Görülüyor ki Atatürk bilime ve bilim adamına önem vermektedir. Çünkü hiç bir lider, bilimden ve bilim adamından uzak kalarak başarılı olamaz. Toplumların varlığının devamı ve çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarılabilmesi için bilime ve bilim adamına ihtiyaç vardır. Atatürk'ün öğretmenlere hitaben yapmış olduğu konuşmasında " Arkadaşlar, yeni Türkiye'nin birkaç seneye sığdırdığı askeri, siyasi, idari, inkılabat sizin, muhterem muallimler, sizin içtimai ve fikri inkılâptaki muvaffakiyetinizle teyit olunacaktır. Hiçbir zaman hatırlarınızdan çıkmasın ki, Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister"³⁰ eğitimin ve eğitimcinin toplum üzerindeki etkilerini vurgulamıştır.

Atatürk, savaş meydanlarından sonra asıl kazanılması gereken savaşların, cehalet ve yoksullukla yapılan savaşlar olduğunu aksi takdirde çok büyük zaferlerin bile kısa bir sürede unutulacağını söylemiştir. Bunun için de Kurtuluş Savaşı bitiminde İzmir İktisat Kongresinin açılış konuşmasında "Siyasi, askeri muzafferiyetler ne kadar büyük olursa olsunlar, iktisadi muzafferiyetler ile tetviç edilemezlerse husule gelen zaferler payidar olamaz, az zamanda söner"³¹ diyordu. Atatürk'ün en büyük hedefi bir an önce Türk milletinin geri kalmasına sebep olan bazı kurumların yerine, toplum hayatında çağdaş gelişmeyi sağlayacak modern kurumlar oluşturmak ve kalkınmadaki temel atılımları bir an önce gerçekleştirmekti. Bunun yolu da Atatürk'e göre

28 Atatürkçülük, (1998), a.g.e. , S. 302.

29 Atatürkçülük, (1998), a.g.e. , S. 302.

30 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,(1997), a.g.e. , S. 178.

31 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,(1997), a.g.e. , S. 111.

eğitimden geçmektedir. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin sağlam temeller üzerinde kurulması için özellikle Millî Eğitim işlerinde başarıya ulaşılması gerektiğini biliyordu. Bu yüzden Atatürk, gittiği her yerde ve katıldığı bütün toplantılarda, cehaletin ve yoksulluğun ancak eğitim yoluyla ortadan kaldırılacağını önemle belirterek gerçekleri açıklıyordu. Atatürk'ün eğitime vermiş olduğu bu değer onun eğitimsel liderlik özelliğine sahip olduğunu gösteriyor.

Atatürk'ün eğitim liderliğini, onun yaratıcılığı, etkililiği ve eylemciliği olarak üç boyutlu bir davranış yapısında çözümlemek gerekir. Çünkü liderlikte önemli olan, kavramlardan çok, lider davranışlarıdır. Yeni bir toplum yapısı yaratmak, bu yapıya yön vermek, bu yapının birliği ve kişiliğini etkilemek, bu yapıyı sürdürme bilmek, toplumu başarıya götürmek, toplumsal denge ve yeniliği bağdaştırabilmek, gerektiğinde toplumun kalıpları dışına çıkabilmek liderlerin görevleri başında gelir. Atatürk, liderin topluma dönük bu yaratıcı ve yenileyici görevlerini, eğitim yoluyla yerine getirmiştir. Atatürk'ün etkili liderliğine örnek olarak da tahta önünde başöğretmenlik yapışı gösterilebilir. Atatürk'ün eylemci liderliğine de her alanda yapmış olduğu çağdaşlaşma hareketlerini örnek olarak gösterebiliriz.³²

Gelişmiş, huzurlu, mutlu bir ülke olmanın yolu, sağlıklı düşünen, çalışkan, üreten ve milletini seven nesiller yetiştirmekten geçmektedir. Tabii ki öğretmen yetiştiren kurumların da kaliteli bir eğitimi gerçekleştirebilecek şekilde teknolojik araç ve gereçlerle donanmaları şarttır. Bunu en iyi şekilde gören Atatürk "Muallimler! Yeni nesli, Cumhuriyetin fedakâr öğretmenleri ve eğitimcileri, sizler yetiştireceksiniz. Ve yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti, sizin maharetiniz ve fedakârlığınız derecesiyle mütenasip bulunacaktır" diyerek en fazla öğretmenleri önemsemiştir. Bu sebeple Atatürk'ün manevî mirasına en fazla sahip çıkması gereken kesim, öğretmenler olmalıdır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, liderler ve yöneticiler bir milletin var oluşunda etkili rol oynayan en önemli kişilerdir. Ama bir milletin varlığının devamı, eğitime, bilim ve teknolojiye verdiği önem ile yakın alakalıdır. İlerlemenin ve çağdaş medeniyetler seviyesine çıkmanın yolu da buna bağlıdır. Aslında liderlerin başarılarının kalıcılığı bu şekilde mümkün olacaktır.

32 Ziya Bursalıoğlu,(1998), a.g.e, S. 12.

33 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,(1997), a.g.e. , S. 178.

Atatürk, bunu sağlayan ender lider ve yöneticilerden birisi olarak, hem milletimizin hem de diğer toplumların tarih sayfalarında unutulmayan ve unutulmayacak bir lider olarak yer almıştır. Toplumların bu günlerde Atatürk gibi liderlere ihtiyacı vardır. Unutulmamalıdır ki yeni nesillere kim oldukları bile bilinmeyen liderleri örnek gösterilmek yerine, bildik, tanıdık liderleri örnek göstermek gerekir. Atatürk bilinen ve tanınan en önemli örnek liderdir.

KAYNAKLAR

ATATÜRK. M. KEMAL. NUTUK. Hazırlayan: Ahmet. Köklügiller, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 1999.

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1997, Cilt. I-III.

ATATÜRKÇÜLÜK, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1998.

BAŞAR. Hüseyin, Eğitim Deneticisi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2000.

BAYKAL. Adnan. Nur, Yöneticiler İçin Yeni Bir Bakış Mustafa Kemal Atatürk'ün Liderlik Sırları, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999.

BURSALIOĞLU. Ziya, Eğitimde Yönetimi Anlamak Sistemi Çözümlemek, Pegem A yayıncılık, Ankara, 2000.

BURSALIOĞLU. Ziya, Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, Pegem A yayıncılık, Ankara, 1998.

EREN. Erol, Yönetim Psikolojisi, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1993.

EREN. Erol, Yönetim ve Organizasyon, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1998.

FINDIKÇI. İlhami, Bilgi Toplumunda Yöneticilerde Kendini Geliştirme, Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996.

GARDNER. J.W. Nature of leadership. The Jossey-Bass Reader On Educational Leadership, San Francisco: Jossey-Bass 2000.

İZGAR. Hüseyin, Eğitim Liderliği, Eğitime yeni bakışlar-1, Mikro Yayınları, Ankara, 2002.

JEVAKHOFF. Alexandre, Kemal Atatürk Batının Yolu, Türkçesi: Zeki Çelikkol, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1998.

KINROSS. Lord, Atatürk, Bir Milletin Yeniden Doğuşu, Türkçesi: Necdet. Sander, Sander Yayınları, İstanbul, 1984.

OZANKAYA. Özer, Dünya Düşünürleri Gözüyle Atatürk ve Cumhuriyeti, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000.

SABUNCUOĞLU . Zeyyat, Tüz. Melek, Örgütsel Psikoloji, Ezgi
Kitabevi Bursa 2001.

http://www.cankaya.gov.tr/tr_html/ata.htm.Erişim Tarihi:10.07.2006.

http://www.tsk.mil.tr/bashalk/konusma_mesaj/2005/sempozyum2005aci_s.htm,ErişimTarihi:12.07.2006.